

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM  
KARAR

MEHMET NEZİR GÜMÜŞ BAŞVURUSU

**Başvuru Numarası** : 2021/27110

**Karar Tarihi** : 2/10/2024

**Başkan** : Basri BAĞCI

**Üyeler** : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

**Raportör** : Hasan SARAÇ

**Başvurucu** : Mehmet Nezir GÜMÜŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, infaz kurumunda verilen disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet hakkında süre aşımı gerekçesiyle ret kararı verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Bandırma 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçundan 36 yıl hapis cezasıyla hükümlü olarak bulunmaktadır.

3. Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu Başkanlığı) tarafından başvurunun beş günlük açlık grevine başladığının tespit edilmesi üzerine 3/3/2021 tarihinde hakkında bir ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası verilmiştir.

4. Disiplin Kurulu Başkanlığı kararı 4/3/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Tebliğ edilen cezaya yasal süresi içinde itiraz edilmediği için 19/3/2021 tarihinde kesinleşen cezanın infazına 22/3/2021 tarihinde başlanmış olup bu husus başvurucuya tebliğ edilmiştir.

5. Başvurucu 29/3/2021 tarihinde söz konusu disiplin cezasına karşı 5/3/2021 tarihinde şikâyet başvurusunda bulunduğunu, aynı süreçten geçen bir başka hükümlünün ise cezasının işleme konulmasına dair aynı tarihli dilekçesinin bulunduğunu, cezanın infazına başlandığına dair 22/3/2021 tarihli bildirim üzerine de yapılanların hukuki olmadığına dair

yeni bir dilekçe verdiğini, infaz ve koruma memuru tarafından itiraz müddetinin geçirildiği beyan edilerek dilekçesinin iade edildiğini, dilekçelerinin işleme alınmadığını öne sürerek şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

6. Bandırma İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) başvurusunun 29/3/2021 tarihinde yaptığı bu şikâyeti, söz konusu ceza verme kararlarının 4/3/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiğini belirterek başvurusunun on beş günlük itiraz süresinin bitiminden sonra 29/3/2021 tarihinde itiraz ettiği gerekçesiyle 31/3/2021 tarihinde reddetmiştir.

7. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği kararına karşı da özetle 5/3/2021 tarihinde verdiği dilekçe ile disiplin cezasına karşı şikâyet başvurusunun bulunduğunu, buna rağmen dilekçesinin işleme alınmadığını, kesinleşen disiplin cezasının infazına başlandığını belirterek itiraz başvurusunda bulunmuştur. Bandırma Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 27/4/2021 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

8. Kararın 18/5/2021 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvuru 27/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

## II. DEĞERLENDİRME

10. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurusunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; kendisi hakkında verilen disiplin cezasına süresi içinde şikâyet başvurusunda bulunmasına rağmen dilekçesinin işleme alınmadığını, sonradan verdiği dilekçesi hakkında ise süre aşımından ret kararı verildiğini iddia ederek itirazları hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunulmaması nedeniyle adil yargılanma ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurusunun bireysel başvuru formunda adil yargılanma hakkı yönünden ileri sürdüğu iddialarını soyut bir şekilde ifade ettiği, başvuru konusu olaylarla ilgili olarak bu hakkın nasıl ve ne şekilde etkilendiği hususunda başvurusunun yeterli açıklamaları olup olmadığının, söz konusu haklar bağlamında ne şekilde bir mağduriyet yaşadığının ve dezavantajlı duruma düştüğünün yeterince ortaya konulup konulmadığının değerlendirilmesi gerektiği, yargısal mercilerin kararlarında ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğunun dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

13. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formunda ileri sürdüğu hususları tekrarlamıştır.

14. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurusunun iddiaları mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

*"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

17. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

18. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirilmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38; Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 68).

19. Kişinin mahkemeye erişim hakkına yönelik söz konusu müdahalenin değerlendirilmesi noktasında yargı mercilerinin kararlarında ilgili ve yeterli bir gerekçenin gösterilmemesi veya bu hususa ilişkin olarak tarafların karşılanması gereken iddialarının cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline yol açabilir (Zeynep Aysu Kan [GK], B. No: 2019/11785, 14/9/2023, § 52).

20. Somut olayda başvuru; söz konusu disiplin cezasına karşı 5/3/2021 tarihinde şikâyet başvurusunda bulunduğunu, cezanın infazına başlandığına dair yazı üzerine yapılanların hukuki olmadığına dair yeni bir dilekçe verdiğini, infaz ve koruma memuru tarafından şikâyet müddetinin geçirildiği beyan edilerek dilekçesinin iade edildiğini, dilekçelerinin işleme alınmadığını öne sürerek şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

21. İnfaz Hâkimliği; başvurunun 29/3/2021 tarihinde yaptığı bu şikâyeti, söz konusu ceza verme kararlarının 4/3/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiğini belirterek başvurunun on beş günlük itiraz süresinin bitiminden sonra 29/3/2021 tarihinde itiraz ettiği gerekçesiyle reddetmiştir. Başvuru 5/3/2021 tarihli dilekçesinin İnfaz Kurumu tarafından işleme konulup İnfaz Hâkimliğine gönderilmediği iddiasında bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği ve dilekçede açıkça yer almasına rağmen Ağır Ceza Mahkemesi ileri sürülen ve meselenin esasına etki eden en temel iddia hakkında bir araştırma yapmayarak özetle süre aşımından ret kararı vermiştir (bkz. §§ 5-7)

22. Başvurucunun disiplin cezasını süresinde şikâyet etmesine rağmen dilekçesinin yargısal mercilere gönderilmediği iddiasının İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesince herhangi bir gerekçe gösterilmeyerek kategorik olarak reddedildiği anlaşılmıştır. Bu durumda başvuruya konu müdahalenin kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında başvurucuya şahsi olarak orantısız bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

### III. GİDERİM

24. Başvurucu, yeniden yargılama ile 7.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

### IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bandırma İnfaz Hâkimliğine (E.2021/973, K.2021/1046) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.